

МОНІТОРИНГ СТАН АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА МОЖЛИВОСТІ КОМПЕНСАЦІЇ ЗАВДАНИХ ЗБИТКІВ

¹Лідія ГОРОШКОВА, ¹Валерія ВАРІНИЧКО

¹ кафедра екології Національного університету «Києво-Могилянська академія», УКРАЇНА

Атмосфера відіграє ключову роль у глобальному, регіональному та місцевому перенесенні забруднюючих речовин та забрудненні природного середовища. За умов зростаючого впливу людської діяльності через накопичення шкідливих домішок, що призводять до забруднення атмосфери, процеси її природного очищення уповільнюються. Відомо, що вже сьогодні спостерігаються глобальні наслідки забруднення атмосфери, такі як накопичення парникових газів та розрідження озонового шару. Під час війни антропогенне навантаження на атмосферне повітря значно зростає.

Російські війська атакують промислові об'єкти та склади, руйнують нафтобази та випускають ракети по теплових електростанціях, навіть окуповуючи атомні електростанції. З початку повномасштабного вторгнення ГО «Екодія» зафіксувала понад 600 випадків шкоди навколишньому середовищу, заподіяних російською агресією. За офіційними даними Міністерства захисту довкілля, втрати для навколишнього середовища щодня зростають, вони становлять 1,286 мільярда гривень, з них втрати, спричинені викидами в атмосферне повітря, становлять 878 мільярдів гривень. Кількість загроз під час війни зросла у кілька разів. Зокрема, з'явилися нові виклики - імовірність хімічного чи радіаційного забруднення через російський тероризм.

Постійні обстріли та бомбардування мають катастрофічний вплив на навколишнє середовище, спричиняючи вибухи, пожежі, руйнування промислових об'єктів та забруднення повітря, води та ґрунту. Отже існує необхідність дослідження впливу війни на стан атмосферного повітря. Були проаналізовані основні фактори впливу на стан атмосферного повітря внаслідок впливу війни. Під час військових дій утворюються небезпечні хімічні сполуки через детонацію ракет та мін, які можуть призвести до кислотних дощів та інших негативних наслідків для рослин та тварин. Лісові пожежі стають ще одним серйозним наслідком військових дій. Вони призводять до значного зниження лісового фонду, загрози вимирання видів та міграції тварин. Крім того, продукти горіння потрапляють у атмосферне повітря суттєво забруднюючи його.

Аналіз показав, що один зі значущих джерел забруднення атмосфери є використання бензинових та дизельних генераторів. Українці, зазнаючи аварійного відключення електроенергії, вимушені використовувати такі альтернативні джерела. За 2022 рік до України було завезено понад 670 тисяч генераторів. Двигуни внутрішнього згоряння, що використовуються у генераторах, викидають в атмосферу шкідливі речовини, які негативно впливають на здоров'я людей, особливо на людей із респіраторними та серцево-судинними захворюваннями. В ситуації зниження енергетичної інфраструктури внаслідок її обстрілів останніми тижнями, вже найближчим часом може актуалізації проблема забруднення повітря внаслідок використання генераторів.

Отже існує необхідність вдосконалення системи моніторингу впливу війни на стан атмосферного середовища за основними (ключовими) факторами впливу. Дані моніторингу якості атмосферного повітря допомагають розраховувати втрати, які потім можна буде компенсувати від країни-агресора.

Ключові слова: *атмосферне повітря, антропогенне навантаження, вплив війни на стан атмосферного середовища, викиди шкідливих речовин, моніторинг*

Адреса: вул Григорія Сковороди, 2, м. Київ, Україна

e-mail: d.maslov@ukma.edu.ua